

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert

Leto: XXIII./3
jesen 2021

Glasilo izhaja štirikrat letno
Za občane Občine Šentrupert brezplačno

Dr. J. Ramovš: "Dom in domači kraj sta zraščena s človekovim srcem"	10
Petdeset let duhovništva Cirila Slapšaka	18
Pomen gostilne v Mirnski dolini, I. del	22

Županov uvodnik

*Spoštovane občanke,
cenjeni občani!*

September je že prinesel spremembo letnega časa, tople poletne dni je zamenjal čar jeseni. V zgodnjih jutrih meglice spremljajo ljudi v službo, dnevi so vidno krajši, večeri hladnejši. Šola je odprla vrata v novo šolsko leto in otroci se veselijo ponovnega druženja s sošolci. Poletje je prineslo nekaj vročih dni in upam, da smo poletne radosti užili vsi, bodisi doma bodisi na potovanju.

Tudi poleti smo v občini postorili marsikaj:

- Komunalno opremljanje obrtne cone je zaključeno, pridobili smo tudi že uporabno dovoljenje, tako da je novi most prevozen.
- Trenutno poteka postopek OPPN za nadaljevanje severne obvoznice od mostu do začetka vasi Vrh. Po pridobitvi mnenja in smernic Direkcije RS za vode je postopek v fazi pridobivanja prvih mnenj nosilcev urejanja prostora (NUP).
- Izvajalec projektne dokumentacije za južno obvoznico zbira pogoje vseh javnih služb, ki imajo pristojnosti na trasi obvoznice. DRSC mora še sporočiti, kakšno križišče bo potrebno zgraditi za prečkanje državne ceste R3-750/7709. Južna obvoznica bo omogočala izboljšavo krajevnega prometnega omrežja, umirjala promet v jedru naselja in zmanjšala promet šolske poti, še posebno tovarni promet.
- Ob koncu poletja smo naredili rekonstrukcijo lokalne ceste LC 425332 Šentrupert–Zaloka od križišča z JP 927655 do peskokopa pri odcepu v Koromandijo.

Veliko dela pa še čaka:

- Po pridobitvi soglasja ministrstva za kulturo za odstranitev objekta Kostelčeva hiša na trgu smo pripravili rušilni načrt in predvidevamo, da bomo hišo odstranili v naslednjih dveh mesecih. To bo začetek obnove vaškega jedra, ki se je sicer že začela z obnovitvenimi deli na in v župnijski cerkvi sv. Ruperta. Ogromen gradbeni oder napoveduje veličino obnove najbolj znamenitega spomenika kulturne dediščine v Šentrupertu.

- Začela so se tudi sanacijska dela v Barbovi graščini. Ko bodo izvedena, bomo razmišljali o vsebinah in dejavnostih, ki bi se izvajale v tem objektu. Dejavnosti bodo predvsem protokolarne, kulturne in turistične, veseli bodo tudi predlogov.
- Občina je pridobila gradbeno dovoljenje za obnovo in dograditev kulturnega doma. Pričakujemo, da bo jeseni objavljen razpis ministrstva za kulturo za nepovratna sredstva za obnovo kulturnih domov, in upamo, da bomo pri prijavi uspešni. Ko bomo zagotovili denar za investicijo, bo objavljen tudi razpis za izbor izvajalca del.
- Upamo, da bodo kmalu odpeljali tudi jumbo vreče z odpadki, ki trenutno »krasijo«
prostor v obrtni coni v Prelesju. Inšpektorat za okolje in prostor je namreč občino obvestil, da je izdal odločbo o odstranitvi odpadkov.

Poletne prireditve (tradicionalno konjerejsko nabadanje klobas, množično obiskana gasilska veselica PGD Šentrupert, poletni koncerti in dogodki ter druga srečanja) so popestrile poletne večere. O večini boste podrobneje prebrali v tej številki glasila, v kateri boste – kot običajno – prebrali tudi informacije, ki so jih pripravili sodelavci občinske uprave ter koledar dogodkov do konca leta. Prepričan sem, da boste ob branju glasila uživali in novice delili z drugimi občani.

Tudi tokrat pa priporočam veliko previdnosti zaradi koronavirusa, ki med nas prihaja v novih različicah. Odgovorno sledite navodilom in ukrepom Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki jih redno objavljamo tudi na spletni strani občine.

Predvsem pa vsem občanom in bralcem glasila Šentrupert želim lepih doživetij v tem jesenskem času.

Andrej Martin KOSTELEČ

Beseda urednice

*Spoštovani bralci in bralke
glasila Šentrupert,*

*s septembrom so se v šole (upajmo, da
za čim dlje) vrnili osnovnošolci in dijaki,
jesen nas razvaja s toplimi dnevi, počasi
se v pisane barve odeva že tudi narava.
Pridelki so skoraj pobrani, kmalu se bo iz
vinogradov slišala pesem trgačev ...*

Glasilo prinaša poletni utrip občine – povzetke dogodkov, poročila o projektih, zahvale. Če menite, da smo kaj spregledali, bomo veseli vaših prispevkov za naslednjo številko.

V zadnjih mesecih smo pričeli nenavadnim dogodkom, hitrim spremembam, težkim situacijam. Ne vemo, kaj nas še čaka, a ne glede na vse, poskušajmo ostati odprti src, bodimo človek človeku.

urednica Petra Krnc Laznik

O delu občinske uprave

Občinska uprava Občine Šentrupert vstopa v zadnjo četrtino leta v polni zasedbi. Optimistično gledamo na obdobje, ki je pred nami, s ponosom pa se oziramo tudi na naše preteklo delo.

V poletnih mesecih je bil občinski svet na počitnicah, na občinski upravi pa smo se pripravljali na jesen, ki bo v delovnem smislu polna novih obveznosti in izzivov.

Da bo delo v jeseni nemoteno, smo se posvetili pridobivanju dokumentacije, ki jo potrebujemo za izvedbo posameznih projektov na področju komunalne infrastrukture, in tudi na vseh ostalih področjih, predvsem področju zdravstva, kjer se nam obeta jo precejšnji premiki. Odprt je razpis za podelitev koncesije za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni dejavnosti na področju splošne medicine v občini, po sprejetju odloka pa se v kratkem obeta tudi razpis za podelitev koncesije za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni dejavnosti na področju zobozdravstva v občini.

Tako želimo občankam in občanom

Šentruperta približati zdravstvene storitve in jim omogočiti hitrejšo in kakovostnejšo osnovno zdravstveno oskrbo.

Čez pomladne in poletne mesece so na občinski upravi zvonili telefoni razburjenih in ogorčenih občanov, ki so spraševali po namenu in izvoru odlagališča odpadkov v Prelesju. Občinska uprava nima pristojnosti posegati v zasebna zemljišča, kljub temu smo se obrnili na Inšpekcijske službe, ki so nam odgovorile, da je bila inšpekcijskemu zavezancu 31. avgusta 2021 izdana odločba o odstranitvi odpadkov. Ne želimo si okoljskih nevšečnosti in upamo, da bodo omenjeni odpadki res odstranjeni v zahtevanem roku.

Ob vsem naštetem želimo biti še naprej učinkovit servis občanom. Mnogokrat se izkaže, da ste prav občani tisti, ki posamezne probleme vidite drugače, zato jih lahko skupaj učinkovito rešimo. Seveda nas pri delu še vedno omejuje pomanjkanje sredstev, pri čemer si skušamo pomagati tudi s prijavi na posamezne razpise.

Upamo, da nam neugodne zdravstve-

ne razmere ne bodo prekrizale mnogih zastavljenih načrtov. Želimo si, da bi jih zmogli uresničiti v čim večji meri v skupno zadovoljstvo vseh nas.

Prvega septembra je v Šentrupertu prvič prestopilo šolski prag 21 učenec. Ob tem jim želimo uspešno potepanje po svetu znanja, njihovim staršem in učiteljem pa čim več optimizma in strpnosti.

Predvsem pa v teh časih pazite nase in če se le da, uživajte darove jeseni.

Anne Marie Valentar,
direktorica občinske uprave

Realizacija proračuna v obdobju januar-julij 2021

Zap. števil.	kto	Bilancijska postavka	proračun 2021	realizacija jan.- julij 21	indeks real./pror.
I.		PRIHODKI SKUPAJ (70+71+72+73+74+78)	3.589.145,09	2.191.566,04	61,1
A)		TEKOČI PRIHODKI (70+71)	2.547.250,00	1.562.298,11	61,3
1.	70	Davčni prihodki (a+b+c+č)	2.377.950,00	1.452.948,38	61,1
a)	700	Davek na dohodek in dobiček-dohodnine	1.884.600,00	1.202.370,00	63,8
b)	703	Davki na premoženje (premišnine,nepremičnine,dediščine..)	409.450,00	207.950,02	50,8
c)	704	Domači davki na blago in storitve(posebne stor.;drugi davki)	83.900,00	55.079,77	65,6
č)	706	Drugi davki in prispevki (UJP nerazporejeno)	0,00	-12.451,41	
2.	71	Nedavčni prihodki (a+b+c+č+d)	169.300,00	109.349,73	64,6
a)	710	Udeležba na dobičku in dohodki od premoženja (obresti)	58.000,00	32.425,94	55,9
b)	711	Upravne takse in pristojbine	3.100,00	7.553,26	243,7
c)	712	Globe in druge kazni	28.200,00	9.111,31	32,3
č)	713	Prihodki od prodaje blaga in storitev	5.000,00	150,00	3,0
d)	714	Drugi nedavčni prihodki	75.000,00	60.109,22	80,1
3.	72	Kapitalski prihodki (a+b)	70.000,00	39.608,37	56,6
a)	720	Prihodki od prodaje-stanov.objektov in stanovanj	0,00	39.608,37	
b)	722	Prihodki od prodaje zemljišč in neopredmetenih sredstev	70.000,00	0,00	
4.	73	Prejete donacije (a+b)	1.700,00	0,00	0,0
a)	730	Prejete donacije iz domačih virov (nepovratna sredstva!)	1.700,00	0,00	
b)	731	Prejete donacije iz tujine	0,00	0,00	
B)		TRANSFERNI PRIHODKI (74)	970.195,09	589.659,56	60,8
a)	740	Prejeta sredstva iz državnega proračuna	970.195,09	267.340,62	
b)	741	Prejeta sredstva iz drž.prorač. iz sredstev proračuna EU	0,00	322.318,94	

II.		ODHODKI SKUPAJ (40+41+42+43+45) brez 44	4.541.062,77	2.250.455,72	49,6
A)		TEKOČI ODHODKI (40)	994.060,00	538.759,69	54,2
a)	400	Plače in drugi izdatki zaposlenim	236.800,00	167.486,58	70,7
b)	401	Prispevki delodajalcev za socialno varnost	34.010,00	28.156,97	82,8
c)	402	Izdatki za blago in storitve (dobavitelji)	623.250,00	334.829,18	53,7
č)	403	Plačila domačih obresti	60.000,00	7.103,06	11,8
d)	409	Rezerve	40.000,00	1.183,90	3,0
B)		TEKOČI TRANSFERI (41)	996.515,00	496.823,29	49,9
a)	410	Subvencije	27.000,00	0,00	0,0
b)	411	Transferi posameznikom in gospodinjstvom	647.000,00	348.397,38	53,8
c)	412	Transferi neprifitnim organizacijam in ustanovam	32.100,00	4.103,12	12,8
č)	413	Drugi tekoči domači transferi	290.415,00	144.322,79	49,7
C)		INVESTICIJSKI ODHODKI (42)	2.524.732,77	1.200.583,61	47,6
a)	420	Nakup in gradnja osnovnih sredstev	2.524.732,77	1.200.583,61	47,6
Č)		INVESTICIJSKI TRANSFERI (34)	25.755,00	14.289,13	55,5
a)	431	Inv.transferi pravnim in fizičnim osebam ,ki niso PU	22.874,00	14.289,13	62,5
b)	432	Inv.transferi proračunskim uporabnikom	2.881,00	0,00	
V.		DANA POSOJILA IN POVEČANJE KAP. DELEŽEV (44)	0,00	0,00	
c)	441	Povečanje kapitalskih deležev in finančnih naložb	0,00	0,00	

RAČUN FINANCIRANJA					
A)	500	Domače zadolževanje	1.023.391,00	0,00	0,0
	5001	Najeti krediti pri poslovnih bankah - kratkoročni	951.400,00	0,00	
	5002	Najeti krediti pri poslovnih bankah - dolgoročni	0,00	0,00	
	5003	Najeti krediti državnemu proračunu - dolgoročni	71.991,00	0,00	
B)	550	Odplačila domačega dolga	98.798,92	55.936,90	56,6
	5501	Odplačila kreditov poslovnim bankam-dolgoročni	68.564,72	40.819,80	
	5502	Odplačila kreditov poslovnim bankam-kratkoročni	0,00	0,00	
	5503	Odplačila kreditov državnemu proračunu - dolgoročni	30.234,20	15.117,10	
C)	A-B	NETO ZADOLŽEVANJE	924.592,08	-55.936,90	

Vir: APPRA-O
Šentrupert, 31.08.2021

Božena Ojcinger, univ. dipl. ekon. rač.
računovodkinja

Visoke zamudne obresti za vrtec Čebelica

1. septembra 2021 smo na občino prejeli sodbo Višjega sodišča v Ljubljani v zadevi Opr. Pg. 92/2018-56, ki je razsodilo, da se pritožba, ki jo je vložila Občina Šentrupert zoper sodbo sodišča prve stopnje, zavrne in se sodba potrdi.

Občina Šentrupert mora tako plačati družbi J-Invest d.o.o. (lastnica vrtca Čebelica) zamudne obresti za vse mesečne najemnine, ki niso bile plačane do roka zapadlosti. Gre za 19.132,60 € s pripadajočimi obrestmi do dneva plačila. Prav tako mora občina povrniti vse pravdne stroške v višini 10.795,45 € v 15 dneh od prejema sodbe.

Občina Šentrupert je zamujala z plačilom najemnine od 1. decembra 2017 do 10. junija 2020, ko je bila poplačana zadnja zapadla obveznost. 5. januarja 2019 je bil vrtec pred prevzemom banke upnice podjetja J-Invest d.o.o., ker je podjetje kot lastnik zamujalo s plačilom najetega kredita, pri čemer je bila vpisana hipoteka na nepremičnini. Ko smo v sedanjem mandatu ponovno začeli plačevati najemnine, smo preprečili, da bi ostali brez vrtca.

S plačilom zamudnih obesti bo poplačana še ena zapuščina nekdanjega župana in občinske uprave, ki ni redno plačevala najemnine za vrtec, zakonske kršitve, ki si jih je v preteklosti dovolila občina in bremenijo občinski prora-

čun danes, sta spregledala tudi takratni občinski svet in nadzorni odbor.

Naj dodam še, da je bila pogodba za najem vrtca sklenjena za 15 let, in sicer do 31. decembra 2025, tako da imamo še štiri leta in štiri mesece obveznosti. Upajmo, da bo takrat štirioddelčni vrtec, ki bo skupaj stal več kot tri milijone evrov, in ga lastnik slabo vzdržuje, takrat še uporaben.

Andrej Martin Kostelec

Komunalno opremljena Obrtno podjetniška cona Šentrupert pridobila uporabno dovoljenje, počrpana vsa dodeljena sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj

Po slovesnem odprtju in prevzemu zaključene investicije komunalnega opremljanja Obrtno podjetniške cone Šentrupert 8. junija letos sta most in cesta Farovski hrib začasno ostala zaprta, saj je Občina Šentrupert po zaključenih delih skladno s predpisi pristopila še k pridobitvi uporabnega dovoljenja.

Uporabno dovoljenje je pogoj za pričetek uporabe zaključene investicije. Izbrano projektantsko podjetje je izdelalo projekt izvedenih del (PID), izvajalec je zbral dokumente o zanesljivosti objekta, občina pa je julija oddala vlogo za pridobitev uporabnega dovoljenja. Aktivno smo pristopili tudi k ureditvi lastniških razmerij, tako sta bili že izdelani tudi geodetska odmera in parcelacija delov zemljišč, na katere smo posegali s predmetno investicijo, elaborat je oddan na GURS. Po vpisu elaborata in pridobitvi novih

parcelnih števil sledi še dokončna ureditev odkupov zemljišč. Postopki so dolgotrajni, vendar upamo, da bodo zaključeni še letos.

Prvi šolski dan ni bil poseben samo za naše šolarje, razveselilo nas je tudi uporabno dovoljenje. Skoraj milijonska investicija je tako v celoti zaključena, finančni razrez po posameznih stroških je razviden iz spodnje preglednice. Počrpali smo celotno odobreno vrednost, ki jo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropske-

ga sklada za regionalni razvoj v višini 584.699,09 EUR, 390.718,99 EUR pa je Občina Šentrupert prispevala iz lastnega proračuna.

Alja Rabzelj, višja svetovalka za investicije

Skupni stroški investicije Komunalno opremljanje OPC Šentrupert (z DDV-jem)

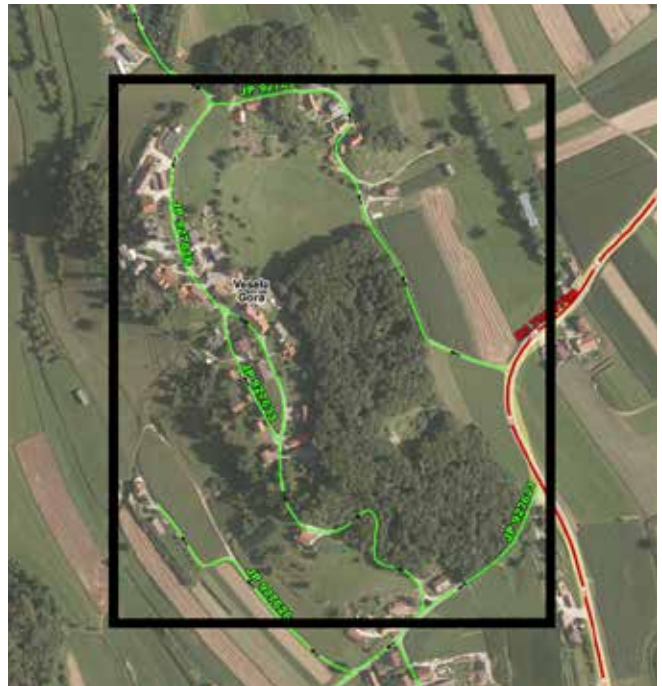
INFRASTRUKTURA	Po pogodbi / Naročilnici	Dodatna Dela	(Pogodba + Aneks)	Lastna Sredstva	Sofinanciran- je Slo + EU	Skupaj finan- ciranje	Skupaj pre- jeti računi	Plačila Občina	Zahtevki MGRT	Izplačila MGRT
Cesta - kamnite zložbe in Most (pogodba št. C2130-20-333024)	689,588.75		689,588.75	140,555.23	549,033.52	689,588.75	740,118.43	191,084.91	549,033.52	549,033.52
Aneks št. 1 k pogodbi - podaljšanje do 30. 4. 2021						0.00				
Aneks št. 2 k pogodbi - dodatna dela		50,531.38	50,531.38	50,531.38		50,531.38				
Aneks št. 3 k pogodbi - podaljšanje do 30. 5. 2021						0.00				
SKUPAJ	689,588.75	50,531.38	740,120.13	191,086.61	549,033.52	740,120.13	740,118.43	191,084.91	549,033.52	549,033.52
Druge pogodbe vezane na OPC Šentrupert										
* Pogodba za javno razsvetljavo	58,483.32	5,650.43	64,133.75	64,133.75	0.00	64,133.75	55,853.49	55,853.49	0.00	0.00
* Pogodba za pločnik	65,440.80	30,500.00	95,940.80	95,940.80	0.00	95,940.80	95,471.28	95,471.28	0.00	0.00
* Cestišče od mostu do konca ČN Poštaje	27,673.69	10,370.00	38,043.69	38,043.69	0.00	38,043.69	37,813.22	37,813.22	0.00	0.00
Izvedba dodatnih del za ureditev ceste razsvetljave ob JP Farovski hrib	512.40	0.00	512.40	512.40	0.00	512.40	512.40	512.40	0.00	0.00
SKUPAJ	152,110.21	46,520.43	198,630.64	198,630.64	0.00	198,630.64	189,650.39	189,650.39	0.00	0.00
			938,750.77			938,750.77				
Nakup nezazidanih zemljišč										
SKUPAJ	7,034.48	0.00	7,034.48	129.13	6,905.35	7,034.48	7,034.48	129.13	6,905.35	6,905.35
Dodatni stroškoritev zunanjih izvajalcev			35,087.48							
* Projektna dokumentacija	22,832.30		22,832.30	4,117.30	18,715.00	22,832.30	22,832.30	4,117.30		
* Statična dokumentacija	1,342.00		1,342.00	242.00	1,100.00	1,342.00	1,342.00	242.00		
* Cenitev zemljišč	305.00		305.00	55.00	250.00	305.00	305.00	55.00		
* Javni razpis	2,391.20		2,391.20	431.20	1,960.00	2,391.20	2,391.20	431.20		
* Tehnični Nadzor	6,551.09	480.05	7,031.14	1,267.92	5,763.22	7,031.14	7,031.14	1,267.92		
* Varnost pri delu	1,185.84		1,185.84	213.84	972.00	1,185.84	1,185.84	213.84		
Stalna označevalna tabla	402.60		402.60	402.60		402.60	402.60	402.60		
Dograditev vodovoda zaradi prestavitve v strugo Bistrice	3,124.70		3,124.70	3,124.70		3,124.70	3,124.70	3,124.70		
SKUPAJ	38,134.73	480.05	38,614.78	9,854.56	28,760.22	38,614.78	38,614.78	9,854.56	28,760.22	28,760.22
VSE SKUPAJ	886,868.17	97,531.86	984,400.03	399,700.94	584,699.09	984,400.03	975,418.08	390,718.99	584,699.09	584,699.09
				40.60%	59.40%					

Komunalno opremljanje aglomeracije Vesela Gora – izdelava projektne dokumentacije

Izbrani projektant je v zaključni fazi izdelave projektne dokumentacije DGD za komunalno opremljanje aglomeracije Vesela Gora, ki bo podlaga za pridobitev gradbenega dovoljenja za kanalizacijo in čistilno napravo Vesela Gora. Po predhodnem temeljitem pregledu obstoječega stanja na Veseli Gori bodo podane optimalne rešitve za potek trase kanalizacije, hišne priključke in lokacijo čistilne naprave, ki bodo prilagojene terenu. Vloga za gradbeno dovoljenje bo na Upravno enoto Trebnje predvidoma vložena še v tem mesecu.

Del investicije bo tudi rekonstrukcija ceste JP 927628 Straža–Vesela Gora–Ravnik od stacionaže cca 470 m do 1290 m in JP 927621 Trstenik–Straža–Brinje od stacionaže 0 m do cca 185 m z dograditvijo javne razsvetljave in pločnika. Ustrezneje bosta urejena tudi priključka JP 927633 Vesela Gora na JP 927628. Z investicijo bomo kandidirali za pridobitev evropskih sredstev na katerem od prihodnjih razpisov.

Alja Rabzelj, višja svetovalka za investicije

Rekonstrukcija LC 425332 Šentrupert–Zaloka od križišča z JP 927655 do peskokopa

Lokalna cesta Šentrupert–Zaloka je na odseku od odcepa za Rovnice do peskokopa zaradi povečanega prometa, slabega vzdrževanja v preteklih letih, neustrezno urejenega odvodnjavanja in dotrajanosti potrebna celovite obnove oziroma rekonstrukcije, zato je Občina Šentrupert pristopila k izbiri izvajalca za izvedbo tega projekta.

Na javnem razpisu je najugodnejšo ponudbo oddalo podjetje KOP Brežice d.d., ki je skupaj s podizvajalcem GM Marjan Slapšak s.p. avgusta letos začelo z gradbenimi deli. Najprej je bila odstranjena stara voziščna konstrukcija, nato pa se je začela ureditev odvodnjavanja in utrditev

tamponske podlage. Da bi izboljšali prometno varnost in vidljivost, smo na najbolj kritičnih odsekih porezali brežine, ponekod smo naredili manjše nasipe. V zaključku trase pred peskokopom se bo cesta tudi razširila. Ko bodo ta dela zaključena, sledi asfaltacija celotnega odseka.

Med deli je obvoz urejen po okoliških cestah, javnih poteh, prevozna pa je tudi cesta čez Rovnice na območju nekdanjega plazu. Za strpnost in razumevanje ob daljši poti v službo, šolo ali po opravkih v času del se vsem voznikom najlepše zahvaljujemo.

Alja Rabzelj, višja svetovalka za investicije

Gradbeno dovoljenje za Kulturni dom Šentrupert

Občina Šentrupert je septembra z Upravne enote Trebnje prejela gradbeno dovoljenje za obnovo in dozidavo kulturnega doma v Šentrupert. Upamo in želimo, da bodo gradbeni stroji zabrnili še letos.

Primož Primec, Občinska uprava

Občina uspešna na še enem razpisu

Občina Šentrupert se je julija prijavila na javni poziv Ministrstva za kulturo za sofinanciranje investicij v zunanje kulturne prireditvene prostore.

Predmet javnega poziva je sofinanciranje vlaganj v javno kulturno infrastrukturo v lasti samoupravnih lokalnih skupnosti, in sicer za investicije, katerih predmet so zunanji kulturni prireditveni prostori in nabavo opreme, namenjene izvajanju kulturnih programov, ki se izvajajo v zunanjih kulturnih prireditvenih prostorih.

Občina je na razpisu pridobila okoli 47.000 evrov za asfaltiranje parkirišča pred Deželo kozolcev, nakup premičnega odra, nakup avtomata za prodajo vstopnic, nakup avtomata za prodajo domačih izdelkov, lesene klopi za muzej in stojalo za kolesa. Investicijo bomo realizirali že jeseni.

Primož Primec, Občinska uprava

Foto: Alenka Stražišar Lamovšek

NOVICE IZ DRŽAVNEGA ZBORA

Drage občanke in občani občine Šentrupert,

župan Andrej Kostelec in prebivalci naselij Rakovnik in Prelesje so me julija opozorili, da so v njihovi neposredni bližini, na zemljišču s parc. št. 2816/3, k. o. 1398 Bistrice, odložene velike količine vreč, polnih plastičnih in gumastih odpadkov. Občani se bojijo, da gre za neustrezno odložene odpadke. Zadevo naj bi si že ogledal inšpektor za okolje in prostor. Ministru za okolje in prostor mag. Andreju Vizjaku sem nemudoma zastavil pisno poslansko vprašanje. Zanimalo me je, ali je inšpekcijski postopek že zaključen, kakšne so ugotovitve, kdo je lastnik nepravilno odloženega materiala, kako škodljiv je za okolje in ljudi, ki tu živijo, kdaj lahko občani pričakujejo in kdo bo odstranil te odpadke.

Prejel sem naslednji odgovor ministrstva: "Inšpektorat RS za okolje in prostor, Inšpekcija za okolje in naravo (ION) je prijavo prejel dne 22. 4. 2021. Glede na Usmeritve za obravnavo prejetih prijav je inšpektor za okolje dne 11. 5. 2021 opravil inšpekcijski pregled na terenu. Ugotovljeno je bilo, da se na lokaciji parc. št. 2816/3 k.o. Bistrice, na-

sproti industrijske hale, na peščeni površini, na paletah, nahajajo »jumbo« vreče. Vreče so naložene v 14. vrstah, po 66 vreč, na sprednji strani sta dve vrsti nedokončani. V odprtih vrečah je bila vidna zmleta guma (granulat) različnih barv. Nekatere vreče so bile opremljene z deklaracijo podjetja iz tujine. Poziv za izjavo in dostavo dokumentacije je bil najprej poslan lastniku zemljišča, ki je povedal, da je navedeno zemljišče dano v najem za potrebe skladiščenja. Inšpektor je zato pozive za izjavo in dostavo dokumentacije poslal že več podjetjem, odgovora vseh pa še ni prejel (zaradi ugotovitve lastnika materiala oz. povzročitelja, komunikacija poteka tudi s tujino). Inšpekcijski postopek še ni zaključen. Po ugotovitvi popolnega dejanskega stanja bo pristojni inšpektor v primeru kršitve predpisa nemudoma ukrepal v skladu s pooblastili."

O vseh nadaljnjih ugotovitvah v tem postopku vas bom redno obveščal.

Blaž Pavlin, poslanec NSi

Zaradi dinamike izhajanja glasila Šentrupert (štirikrat letno) odziv/pojasnilo vodstva občine o zapisu v rubriki Iz državnega zbora objavljamo v isti številki kot prispevek.

uredniški odbor

Pojasnilo župana:

Res sem prosil oba poslanca iz tega območja, naj ukrepata na ministrstvu za okolje in prostor glede odlaganja odpadkov v Prelesju. Že prej sem pisal tudi ministru za okolje in prostor, gospodu Vizjaku. A nisem dobil nobenega odgovora niti od poslanca niti od ministra.

Hkrati pa smo na občini na Inšpektorat za okolje in prostor in vse možne pristojne organe poslali številne dopise in zahteve, da se je zadeva premaknila, da so se našim opozorilom pridružile tudi okoljevarstvene organizacije.

Vesel sem, da kaže, da se bo velik okoljski problem v naši občini vendarle rešil, a ne le po zaslugi poslanca, ampak predvsem zaradi vseh nas, ki smo nanj vztrajno opozarjali pri različnih institucijah in organih.

Andrej Martin Kostelec, župan

Dr. Jože Ramovš: “Dom in domači kraj sta zraščena s človekovim srcem”

Korenine vrhunskega slovenskega strokovnjaka na področju staranja in socialnega dela so na našem Homu, na Vihru. In čeprav je dr. Jože Ramovš večino svojega življenja preživel v prestolnici, se vedno znova vrača v Šentrupert, še več, pravi, da je zakoreninjenost v rodni kraj pol duhovnega in socialnega zdravja. Četrty častni občan naše občine je postal zaradi posebnih zaslug in izjemnih dosežkov na področju gerontologije in socialnega dela, še posebej na področju razvoja skupin za samopomoč, medgeneracijskih programov za kakovostno starost, medgeneracijskega sodelovanja, prostovoljstva in izobraževanja družinskih oskrbovalcev, zaradi izjemnih prispevkov na znanstvenem področju, s katerimi se je zapisal v slovensko in svetovno stroko, in ker je pobudnik projekta integrirane dolgotrajne oskrbe v lokalnih skupnostih. Čeprav še vedno intenzivno dela kot raziskovalec in predstojnik Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje v Ljubljani, kjer vodi raziskovalno, pedagoško in svetovalno delo, si je prijazno vzel čas in odgovoril na nekaj naših vprašanj.

Kako pomembno je za posameznika zavedanje, od kod izvira? Kako za svoje korenine skrbite vi? Se pogosto vračate v Šentrupert?

Šentrupert in moj rodni Viher sta zame prvinski podobi lepote, iz katere sem zrasel. Kri ni voda, pravi slovenski pregovor, dom in domači kraj sta zraščena s človekovim srcem, dokler bije in kjer koli živi. Domov se redno vračam. Pokojni starši, sorodniki in znanci ter domači kraji ob maternem jeziku in kulturnem izročilu so moje korenine. Zakoreninjenost pa gojim zavestno – to je pol duhovnega in socialnega zdravja, druga polovica je zavesten razvoj svobode, da človek osebno raste z lastno družino in ljudmi, s katerimi živi. Zakoreninjena svoboda je pogoj za človekovo zorenje od prvega do zadnjega diha življenja.

Človek pa lahko zori le, če v zorenju išče in najde smisel. V času, ko je toliko stvari na pladnju, hkrati pa so razmere tako zelo negotove, se to zdi še

posebno velik izziv. Mora smisel iskati tudi star človek?

Ko človek išče in najdeva smisel vsega, kar dela in kar se mu dogaja, se v njem krepi najmočnejša motivacija za delo in sožitje. Čim starejši je človek, tem aktualnejša je ta naloga. Pa še nekaj je važno: če starejši ljudje v sebi krepimo energijo smisla, tlakujemo mlajšim pot za njihov razvojni polet. Ob zrelih starejših ljudeh mlajši čutijo, da je lepo živeti, delati in biti pošten do sebe, do vsakega človeka in do narave.

Gotovo pomaga, če človeka osmišlja tudi poklic, ki ga opravlja. Za vami je več kot 40 let res bogatega in plodnega raziskovanja, tako zelo veliko ste naredili na svoji poklicni poti, da se človek izgubi že med samim naštevanjem. Če naredite kratko inventuro, kaj bi izpostavili kot vaš najpomembnejši projekt?

Projekti so akcije, da se na hitro doseže nek cilj, potrebni so v mladosti in srednjih

Dr. Jože Ramovš po letošnji slavnostni seji občinskega sveta, na kateri je prejel naziv častni občan Občine Šentrupert. Foto: Alenka Stražišar Lamovšek.

letih. V moji starosti je pametneje govoriti o trajnem in trajnostnem programu zorenja. Kot je zapel Gradnik: »Ko odpadem, naj odpadem zrelo«. Kakor narava, ki ima pomladi projekt cvetenja, poleti in jeseni pa program zorenja, ne glede na poletno sušo. Vsaka skupnost, od krajevne do evropske, trajnostno napreduje, če ima smiselni razvojni program, ki ga uresničuje s posameznimi med seboj povezanimi projekti.

Pri uresničevanju profesionalnih ciljev vam kot sodelavki Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje pomagajo tudi

žena Ksenija ter hčeri Ana in Marta. Družinski (medgeneracijski) odnosi pa znajo biti še posebej zapleteni. Kakšno osnovno vodilo naj velja v njih, da bodo vsem v korist?

Vsak človek je ustvarjalen. Naši predniki so ustvarili kulturne stvaritve, kakršna sta naša farna in podružnična cerkev na Vihru. Zadnja rodova sta ustvarila materialno blaginjo, da živimo dlje, lažje in smo bolj zdravi. Naloga nas, ki živimo danes, je usmeriti ustvarjalnost v osebno zorenje človeka, v lepo sožitje in sodelovanje med ljudmi, z naravo in z mejami človeških zmožnosti in moči. Torej dušev-

na, sožitna in duhovna ustvarjalnost za trajnostni razvoj.

Kaj je vaš recept za kakovostno starost?

Povezati v celoto vse, kar sem doživel in naredil. To, da človek doživi smiselno celoto svojega življenja. Na receptu za kakovostno starost so tri zdravila. Prvo je veselje, ponos in hvaležnost za vse dobro ter obdelovanje bodočih robov ob pogledu v svojo preteklost. Drugo je skrb za zdravje in lepe odnose z vsemi ljudmi v tem trenutku. Tretje je zaupanje v razvoj in smisel, dokler živim in nato naprej.

Mateja Leban

Praznovanje dneva državnosti

V vasi Bistrica, konkretno na spodnji Bistrici, smo letos praznovali dan državnosti na poseben način. Pri »Berkovih« po domače sta Vinko Kastelic z ženo Anjo pripravila pogostitev. In sicer za vse tiste udeležence, ki so kakor koli pripomogli, da je njihov skedenj s kozolcem dobil popolnoma novo podobo. Organizirano je bilo tako, da smo začeli s Prešernovo Zdravljico, kar je dalo še poseben pečat tega druženja. Na praznovanju oz. srečanju je bila poleg bistričanov tudi družba Anjinih tet iz Trebnjega, ki so še posebej poskrbele za pozitivno razpoloženje.

Naj nam vsem ostane to praznovanje v lepem in trajnem spominu, še posebej zato, ker je bil letošnji dan državnosti poseben. Bodimo ponosni na 30 let samostojne in neodvisne države Slovenije.

Danica Vavtar

Aleš Brcar zmagovalec šahovskega turnirja v spomin Vinka Tomažina

Že peto leto zapored smo se šentruperski šahisti spomnili našega dolgoletnega člana Vinka Tomažina z organizacijo šahovskega turnirja.

Letošnje tekmovanje je bilo 17. julija na Mirni in je bilo še posebej množično in kakovostno. Nastopilo je 34 igralcev z Dolenjske, Posavja in Ljubljane, poleg drugih odličnih igralcev tudi najboljši novomeški šahist Marjan Kastelic in najboljši sevniški igralec Martin Povše. A že četrto leto zapored je zmaga odšla v Šentrupert, saj je bil z osmimi točkami iz devetih partij prepričljivo najboljši Aleš Brcar, kar je njegova druga zmaga na memorialnih turnirjih. Drugo mesto je osvojil Marjan Kastelic s točko manj, tretje pa Martin Povše s 6 točkami, kolikor jih je dosegel tudi četrtovrščeni Andrej Brcar.

Dobro igro sta prikazala tudi Matej Brcar, sicer zmagovalec na preteklih

dveh memorialnih turnirjih, ki je bil osmi, in Jože Brcar, ki je na kocu osvojil šestnajsto mesto.

Udeleženci letošnjega turnirja med igranjem

Najboljšim je pokale in nagrade podelil Tone Ostanek, ki se je tudi tokrat izkazal kot odličen gostitelj.

A. Brcar

Vinko Tomažin s šahom in pokali ter skupinsko sliko s prvega turnirja

Pri devetdesetih spomini še kako živijo

Avgusta letos je minilo 79 let, ko je enajstletni deček iz Šentruperta spremljal prevoz 14 humanitarnih paketov v Ljubljano, ki so bili namenjeni internirancem, domačinom, v koncentracijsko taborišče v Italiji. Prvič na vlaku, prvič v Ljubljani ...

Enajstletni Edi Zavrl je pred kratkim praznoval 90. rojstni dan. Spomini na 13. avgust leta 1942 so še zelo živi. Vsako leto na ta dan Edi zbere svojo družino in skupaj obujajo ter podoživljajo dogodke, ki so se končali srečno.

Tudi letos je Edi zbral svojo družino in se z njimi odpravil v Jersovec pri Mirni, kjer je doživeto, opremljeno z uro, datumom ter imeni podoživljal svojo otroško dogodivščino. Pa saj kot enajstletni otrok niti ni vedel, v kaj se spušča. Zelo ponosen je bil, da bo opravil pogumno in humano delo. Humanost in prostovoljstvo sta bili sicer stalni spremljevalki v njegovem življenju, saj je bil skoraj 60 let aktiven prostovoljec Krajevne organizacije RK Šentrupert.

Edijevo geslo je: »Če pomagaš drugim, pomagaš tudi sebi.« Zato ni slučajno, da je za svoje humanitarno poslanstvo prejel tudi občinsko priznanje. In ne le to. Edi je prejel tudi zlati in srebrni znak Rdečega križa Slovenije. Srebrni znak mu je vročil tedanji slovenski predsednik Milan Kučan. Leta 1998 mu je tedanja Krajevna skupnost Šentrupert podelila znak OF. Na vsa svo-

ja priznanja je ponosen, hkrati pa je hvaležen, da so tudi drugi opazili njegovo veličino.

13. avgusta letos sta bili pred hišo izobešeni zastavi, saj kot pravi, je ta dan

za njega praznik. Srčno si želi, da bi lahko tudi naslednje leto skupaj z družino in z nekaterimi prijatelji ponovno obujal spomine na ta prazničen dan.

Ruža Brčar

Sproščanje z gongi med kozolci

V Šentrupertu so v sklopu praznovanja občinskega praznika pripravili bogat sklop različnih dogodkov, med njimi so v Deželi kozolcev gostili zvočno gong kopel. Mentorica Irena Zupančič je poskrbela za svojevrstno sproščanje v objemu različnih zvokov v čudovitem ambientu muzeja na prostem.

Dogodek, ki se je odvijal skladno s priporočili in ukrepi za zaježitev širjenja okužbe proti covidu-19, je pripravila trebanjska območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD), omogočila pa ga je Občina Šentrupert.

JSKD OI Trebnje

Potovanje na otok zakladov

Ob začetku novega šolskega leta so najmlajši v Šentrupertu lahko uživali v slikoviti otroški gledališki predstavi, v kateri sta imela glavno vlogo navihana Pika Nogavička in čisto pravi Gusar Val. V Deželi kozolcev Šentrupert

sta se gledališka junaka podala na svojevrstno potovanje na otok zakladov.

Gre za pomorsko pustolovščino gusarja Vala in Pike Nogavičke v izvedbi Zavoda Enostavno Prijatelji. Pogumni gusar Val je našel strgan starodaven zemljevid, ki vodi do otoka zakladov. Medtem ko je iskal manjkajoči del zemljevida, mu je načrte prekrižala najmočnejša, najbolj zabavna in najpogumnejša punca na svetu, Pika Nogavička. Predstava, ki ima že več kot 300 ponovitev, je prejela tudi nagrado Piranskega festivala Zrno soli za najboljši gledališki dogodek.

Gostovanje otroške predstave je pripravila trebanjska izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) v sodelovanju z Deželo kozolcev Šentrupert in Občino Šentrupert, za obiskovalce je bil ogled ob spoštovanju aktualnih ukrepov in priporočil za zavezitev epidemije covid-19 brezplačen.

JSKD OI Trebnje

S Krajevno knjižnico Šentrupert v jesen

V Krajevni knjižnici Šentrupert smo ob upoštevanju ukrepov za preprečevanje širjenja nalezljivih bolezni vsem našim obiskovalcem ponudili pester izbor branja in mnoge zanimive dejavnosti.

Za osnovnošolce smo z RIC Novo mesto v OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert julija izvedli zanimive in dobro obiskane delavnice 3D modeliranja in tiskanja. Redno sodelujemo tudi z društvom Tačke pomagačke, kjer terapevtsko delo opravljajo s pomočjo psov, ki so odlični motivatorji otrokom z bralnimi težavami.

Osnovnošolci, ki ste poleti sodelovali v poletni bralni

znački Vesolje bralnih zakladov, boste konec septembra prejeli zaslužene nagrade. Letos poleti smo prvič pripravili bralni izziv za odrasle in tudi vas čaka presenečenje.

Pri naročanju knjig preko portala COBISS.si/Moja knjižnica lahko po novem izberete, na kateri enoti želite prevzeti knjižnično gradivo.

Oktobra vas spet vabimo k sodelovanju pri naših ustaljenih bralnih projektih za otroke in odrasle (Jurčkov nahrbtnik, Bralna potepanja), izposodite si lahko Jurčkove kovčke in ob branju tudi ustvarjate.

V oktobru se pridružujemo Dnevom evropske kulturne dediščine, ki z naslovom Dober tek! vabijo k promociji bogate slovenske kulinarčne dediščine. Vabimo vas, da v knjižnico prinesete vaše najljubše recepte iz otroštva, ki vas še danes spomnijo na brezskrbne mlade dni. Še posebej veseli bomo ročno napisanih receptov vaših tet, babic in prababic ter fotografij različnih jedi. Gradivo bomo digitalizirali in objavili v obliki kulinarčne zgodbe. Z recepti in fotografijami bomo ravnali skrbno in vam jih vrnili takoj, ko bomo gradivo digitalizirali.

Patricija Tratar, Knjižnica Pavla Golie Trebnje

RD bajkam Šentrupert tretjič!

Druga septembrska sobota je v Šentrupert privabila kolesarje, ki so se že tretje leto podali po obronkih Šentruperta. Rekreativsko društvo Šentrupert (RD Šentrupert) je namreč organiziralo RD bajkam Šentrupert 3.

950 m višinske razlike je na 32-kilometrski progi zmoglo 45 kolesarjev in kolesark. Kolesarjenje na sončno soboto je potekalo po razgibanem terenu, kolesarje ste lahko srečali pri premagovanju klancev po občinskih cestah in na zanimivih spustih po gozdnih stezicah.

Organizacija takega dogodka zahteva veliko dobre volje in požrtvovalnosti, pri tem je pomagalo približno 15 prostovoljcev. Ob progi so na primer ves čas stali redarji, večinoma člani Zmajarskega društva Prelet, za fotospomine pa je tudi tokrat poskrbel Franc Pepelnak.

Šport, sonce, čudovita šentruperska kulisa, množica koles in energije polni mladi kolesarji je nekaj, kar je zagotovo dodana vrednost naši skupnosti, zato ... Naj se kot RD Šentrupert čim več posameznikov in skupnosti potruди in kraju prispeva pozitivno spremembo!

Mateja Leban,
foto: Franc Pepelnak Pep

Poletje v Deželi kozolcev

Letošnje poletje je bilo za Deželo kozolcev zelo pestro in delovno. Prvi poletni meseci so bili predvsem namenjeni izvedbi programa Občine Šentrupert ob občinskem prazniku – večinoma na ploščadi pred vhodom v Deželo kozolcev.

Zvrstili so se prihod olimpijske bakle v Šentrupertu in delavnica za otoke, slavnostna seja Občinskega sveta Občine Šentrupert, lutkovna predstava za otroke KAMIŠIBAJ GLEDALIŠČE, prižig oglarske kope, poletna muzejska noč in koncert vokalne skuine LILITH, stand up večer z Martino Ipša, koncert tamburaške skupine MLIN, zbor občanov in zdravljenje z gongi.

Prvič smo pripravili nov dogodek Šentrupertski slavčki pojejo in koncert klape Tramuntana, veseli pa smo bili tudi, da se je SIDDHARTA odločila za akustični koncert pri nas. 500 obiskovalcev je naravnost uživalo v edinstvenem ambientu.

Foto: Marko Alpner

Veliko smo delali tudi na projektih, v katere je vključena občina in tako uredili oz. na novo popeskali potke v Deželi kozolcev, uredili zbirke pod kozolci, postavili nove klopi in koše, obnovljen Steklasov križ, stojala za kolesa in nov plot okoli muzeja. Tudi to poletje pa smo prodajali skupne vstopnice z muzejem Lojzeta Slaka in Toneta Pavčeka iz Mirne peči.

Obiskalo nas je 24 skupin, ki so si vodeno ogledali muzej in imeli v njem delavnice.

Prvo soboto v septembru smo imeli prvo letošnjo poroko. Na področju porok smo izdelali nov katalog o poroki v Deželi kozolcev in se dogovorili z zunanjimi izvajalci za celostno ponudbo poročnega slavlja v Šentrupertu.

Primož Primec, v. d. direktorja Zavoda Dežela kozolcev

Pri izvedbi našega programa nam pomagajo sponzorji:

DEOTON, GM Slapšak, Povše Metal d.o.o., Mirko Kovačič, Pošta Slovenije, Urbing, Birotehnika Klobučar, Tomaž Povše s.p., TIMS LOVŠE, GPI d.o.o., Gradbeništvo Dolničar, Terca d.o.o., Štefan Vavtar s.p. in notar Fredi Bančov.

Za njihov prispevek se jim zahvaljujemo.

Začetek novega vrtčevskega leta

Po dolgih in brezskrbnih počitnicah so se otroci ponovno vrnili v vrtec. Tudi letos bo v vrtcu šest oddelkov, ki jih bo obiskovalo 115 otrok. Naše skupine imajo posebna imena: Mravljice, Miške, Ježki, Zvezdice, Medvedki in najstarejša skupina, Labodi, ki je v šoli.

Najmlajši otroci so že zakorakali v nov vsakdan. Začeli so se spoznavati z novim okoljem, otroki in vzgojiteljicami. Tako za otroke kot za starše je to novo, pomembno poglavje v življenju, ki prinese v vsakdan novo rutino in zanimive dogodivščine. Seveda je vsak nov začetek težak, vendar s sodelovanjem, z zaupanjem in dobro voljo bo prerasel v veselje, zadovoljstvo in sploščenost.

Otroci, ki obiskujejo najstarejšo skupino v šoli, se počuti-jo pomembnejši in bolj odrasli, saj se na hodniku srečujejo tudi z učenci osnovne šole. V novo šolsko leto so vstopili polni pričakovanj, razigranosti, želje po novem znanju in sklepanju medsebojnega prijateljstva.

V letošnjem letu smo si zadali kar nekaj projektov, ki jih bomo poskusili izvesti. Najpomembnejši med njimi je

mednarodni projekt »Pomahajmo v svet«, pri katerem se bomo povezali z vrtcem iz tujine. Z njim se bomo mesečno videvali s pomočjo videoklica in predstavili naše izdelke oz. dejavnosti, ki jih bomo izvedli na teme: To sem jaz, Moja družina, Moj vrtec, Moj kraj in Moja država. Spodbujale bomo spoštljiv odnos do vseh ljudi ter strpnost do njih. Ob koncu projekta si vrtec pridobi naziv »Strpen vrtec«.

Vsi skupaj si želimo, da bi leto potekalo normalno, saj je tako za otroke kot tudi za nas pomembno, da delo poteka nemoteno in po zastavljenih načrtih.

Vsem otrokom in staršem želimo uspešno, veselo in razigrano šolsko leto.

Alja Golob

Zmajčki so poleteli v šolo

šola, prihajam

Vrtcu še zadnjič pomaham v slovo

in veselim se vsega, kar bo.

Septembra prestopil šolski bom prag

in se potrudil, da bom učenjak.

Torbo igrivo si bom nadel,

svinčnikov, zvezkov sem že vesel.

Septembra prestopil šolski bom prag

in se potrudil, da bom učenjak.

(N. Kos, A. Moltara)

To so besede, ki so jih Zmajčki, otroci najstarejše vrtčevske skupine v Šentrupertu, s ponosom prepevali zadnje dni bivanja v vrtcu. Sedaj že vsi sedijo v šolskih klopih in vzgojiteljice si želimo, da bi kot pravi Zmajčki poleteli visoko in pogumno v svet, ki za njih nima meja.

Od brezskrbnih vrtčevskih dni pa so se ti otroci poslovili z veliko poletno zabavo in vodnimi igrami, ki sta jih njihovi vzgojiteljici pripravili na vrtčevskem igrišču. V kopalkah so uživali ob malih bazenčkih, napolnjenih z vodo, in šofotali in plesali ob glasbi. Zabavali so se ob milnih mehurčkih, igri z baloni ter drugimi športnimi rekviziti. Seveda kot na vsaki poletni zabavi ni manjkal sladoleda, za konec pa so posneli nekaj fotografij, ki bodo ostale kot lep spomin na brezskrbno otroštvo.

Nastja Kos

PETDESET LET DUHOVNIŠTVA CIRILA SLAPŠAKA:

»Dragi Šentruperčani, bodimo ponosni na svoje korenine in na vero, ki smo jo prejeli od svojih prednikov ...«

Gospod Ciril Slapšak je 4. julija 2021 z zlato mašo v farni cerkvi v Šentrupertu obeležil pol stoletja duhovništva, ki ga je vodilo od ljubljanskega Kodeljevega in Rakovnika do Radencev, Sevnice in Celja. Sedaj živi v Želimljah, kjer tako zavzeto in predano nadaljuje svoje salezijansko duhovniško poslanstvo, da se ga je prijelo ime »duhovnik s srcem«.

Zlatomašnik Ciril Slapšak v Šentrupertu 4. julija 2021. Foto: Jože Uhan.

»Ko bi mi kdo pred tistim božičem 1958 rekel, da bom nekega dne duhovnik in salezijanec, bi smatral, da se iz mene norčuje. Vendar se je zgodilo ...« začela Ciril svojo pripoved v skromni priložnostni brošuri, ki je dobila naslov »Človek obrača, Bog obrne«. V času šolanja na šentruperski osnovni šoli in nižji gimnaziji se je Ciril vživljal, da bo ostal na domači kmetiji, ki je ostala brez gospodarja. »Ata se je med vojno umaknil v Ljubljano, odšel ob koncu vojne z drugimi na Koroško in ker ni imel nikogar na vesti, med prvimi pohitel domov, da bi končno videl družino in razposaje-

nega Cirila. Vračal se je, verjetno pa pristal v Kočevskem Rogu. Najprej smo molili za njegovo vrnitev, ko ga le ni bilo, pa za pokoj njegove duše.«

Pri Blaževih

Domačiji, kjer je odraščal Ciril, se še danes reče »pri Blaževih« in Šentruperčani Cirila poznajo kot »Blaževega Cirila«. Ime »pri Blaževih« se je hiše prijelo po Cirilovem pradedu Blažu Kovačiču, delavnem in varčnem čevljarju in trgovcu z usnjem z bližnje Bistrice, ki si je 1886 kupil domačijo na robu Šentrupertu. Sovaščani so Blaža, novega gospodarja na Šlangarjevi, kot so to domačijo do takrat imenovali, zelo spoštovali in leta 1899 so prav Blažu zaupali glavarstvo novoustanovljene »požarne brambе« v Šentrupertu. Bil je vesten in odločen glavar, kasneje načelnik, in v začetku leta 1903 so na njegov predlog sprejeli prav poseben sklep, da »morajo biti vsi člani pri vajah in na veselicah trezni in se varovati osebnih razprtij«. Slabe ga pol leta kasneje pa je Blaž že najavil svoj odstop z mesta načelnika. Samo domnevamo lahko, da »Blažev sklep« v zvezi s pijančevanjem in razprtijami pri članih šentruperske požarne brambе ni zalegel in da je bilo Blažovo zaupanje v ljudi preveliko. Tudi Blaževa kmetija je prav zaradi gospodarjeve naivne zaupljivosti začela hirati in po njegovi smrti jo je reševala hčerka Micka. Poročila se je z delavnim in poštenim fantom Francem iz Mladetič, ki je v Šentrupert k Blaževim pri-

nesel priimek Slapšak. V tem zakonu sta se rodila Franc, Cirilov oče, in Vera, skrbna teta Vera, ki je po Francetovi smrti trem Blaževim otrokom, Brigiti, Blažu in Cirilu, postala »nado-mestni oče«.

»Če boš kmet, ne rabiš štipendije ...«

Ciril je bil ob koncu osnovne šole odločen, da bo kmet. Kot je v svojih spominih v knjigi V vzponu znanja (urednik Jože Zupan, 2005) zapisal, je taka odločitev takrat zvenela nekako »nazadnjaško, skoraj protirevolucionalno«. Učiteljica je Cirilovo odločitev sicer nekako le sprejela, a jo tudi izrabila in »po svoje utemeljila« potrebo oz. nepotrebo po štipendiji: »... ta bo kmet, pa še poreden je ... ta ne rabi štipendije ...«. Cirila je ta krivica kar nekaj časa skelela, vendar je v spominih zapisal: »Ko seštevam lepe in grenke trenutke, je bilo veliko več lepih. Tudi tisto, kar je bilo tedaj zame boleče, je čas pozlatil ...«.

Šentruperski župan Andrej Martin Kostelec, ki je v svojem pozdravu zlatomašniku na Cirilovi zlati maši obudil tudi te njegove grenke, vendar že pozlatele spomine, je s to zgodbo želel opozoriti na šibkost človeškega in veličino božjega, ko človek obrača in Bog obrne. »Na vaši duhovniški poti ste vedno bili ponosni Šentruperčan, vaš zgled je v Šentrupertu spodbudil tudi nove duhovniške poklice. Verjamem, da bo tako tudi v prihodnje, saj je potreba po novih du-

Množična udeležba nove maše Cirila Slapšaka v farni cerkvi v Šentrupertu 4. julija 1971

Novomašnik Ciril Slapšak med novo mašo v domači šentruperski cerkvi 4. julija 1971

hovnikov vse večja ...» je v pozdravnem nagovoru na Cirilovi zlati maši dejal župan Kostelec.

Streljanje topov in pritrkavanje zvonov

Na dan pred dnevom borca 4. julija 1971 je časopis Delo, glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, s kratko notico napovedal osrednjo trebanjsko občinsko proslavo ob 30-letnici vstaje in 30-letnici ustanovitve mokronoške čete. Za 10. uro je bil izpred spomenika NOB na Mirni napovedan »tradicionalno patroljno orientacijski pohod«, v Trebnjem naj bi ob 13. uri sledila »ocenjevalna vožnja avtomobilistov in motoristov«, glavni dogodek občinskega praznovanja pa naj bi bilo »zborovanje ob 14.30 na Veseli gori.« V časopisu Delo so takrat zapisali, da pričakujejo »kakih 1.500 ljudi«. Koliko ljudi je dejansko takrat prišlo na Veselo Goro pa ni poročalo niti Delo niti Dolenjski list. Kakorkoli, v Šentrupertu in okolici se je tisto nedeljo veliko dogajalo in marsikdo se še dobro spomni tistega dopoldanskega hrupnega streljanja topov, ki naj bi »počastilo dan borca«, in slovesnega pritrkavanja zvonov novomašniku Cirilu v pozdrav. »Kljub vsemu je vse potekalo lepo,« se svojega novomašnega dne spominja Ciril.

Cerkev v zelenih vencih in belih trakovih

Šentruperska farna cerkev je bila tisto nedeljo, 4. julija 1971, čudovito okrašena in premajhna za vse, ki so žele-

li doživeti novo mašo Cirila Slapšaka. Cerkev je bila dobesedno prepredena z množico zelenih vencev in belih trakov. Bilo je veličastno bogoslužje z veliko nagovori, zbranimi molitvami in lepim petjem. V Šentrupertu se je takrat zbralo veliko duhovnikov in bogoslovcev. Pred oltarjem sv. Ruperta je zmanjkovalo prostora za številne ministrante. Novomašnika so spremljali takratni župnik Ignacij Kustec in kaplan Peter Bogataj ter upokojeni duhovnik Peter Flajnik, priljubljeni predvojni šentruperski župnik. Pridigal je Franc Levstek, tudi eden od nekdanjih duhovnikov v Šentrupertu, mašno knjigo pa je Cirilu na novi maši držal bogoslovec Stanko, kasnejši salezijski inšpektor in danes ugledni beograjski nadškof msgr. Stanislav Hočevar.

»Tvoj dom te pozdravlja, tvojo pot blagoslavlja«

Tudi doma pri Blaževih, kot se je po domače reklo Slapšakovim, je bilo vse pripravljeno za sprejem in pogostitev povablencev. Na domači hiši je Cirila pozdravil napis »Tvoj dom te pozdravlja, tvojo pot blagoslavlja«. Na domačem vrtu so goste že čakale belo pogrnjene mize in klopi pod velikim šotorom, katerega strop je krasilo zeleno bukovo vejevje, lepa zamisel Cirilovega brata, arhitekta Blaža. Nad dogajanjem v kuhinji je v tistih dneh pri Blaževih bdela Jakova Pepca, izkušena šentruperska kuharica, za veselje in glasbo so poskrbeli bogoslovci, med katerimi so bili tudi šentruperski fantje. Bilo je veličastno praznovanje začetka Cirilove duhovniške poti

»dobrote in ljubezni«, mnogim pa je še vedno v spominu tisti ganljiv materin blagoslov pred hišo in Cirilovo slovo od doma.

Blaževa ustvarjalnost in Cirilovo poslanstvo

Cirila je duhovništvo vodilo od ljubljanskega Kodeljevega in Rakovnika do Radencev, Sevnice in Celja. Ves čas se je vez s Šentrupertom ohranjala in najbolj zanimive povezave so nastajale prav z najbolj oddaljenimi Radenci. Župnija sv. Cirila in Metoda v Radencih je res svojevrstno povezana s Šentrupertom že od njene ustanovitve leta 1979. Prvi župnik te nove župnije v Radencih je postal nekdanji šentruperski kaplan Franc Levstek, leta 1981 pa je v Radence za prvega kaplana prišel Lojze Zupan, salezijanec s šentruperskimi koreninami. Svojevrstna povezanost dolenjskega Šentruperta in prleških Radencev pa se je nadaljevala že leta 1982, ko je arhitekt Blaž Slapšak, Blažev Blaž, izdelal načrte za novo cerkev. Tudi tokrat, kot na Cirilovi novi maši, je bila v Blaževih ustvarjalnih mislih »ideja šotor«, tokrat »Šotor Najvišjega«, tako nekako bi lahko poimenovali njegovo arhitekturno rešitev za cerkev v Radencih. Cerkev so leta 1987 posvetili sv. Cirilu in Metodu, dve desetletji kasneje pa je v njej začel svoje petletno župnikovanje Ciril, Blažev Ciril. Skupno sta brata Ciril in Blaž v Radencih zasnovala še zvonik, ki veličastno dopolnjuje »Šotor Najvišjega« in hkrati nosi spomin na poslanstvo in delo šentruperskih bratov Slapšak v Radencih. ➤

»Kjer je dobrota in ljubezen, tam je Bog«

Ob novi maši si je Ciril izbral geslo: »Kjer je dobrota in ljubezen, tam je Bog«, na zlati maši pa je natanko po petdesetih letih z zanosom dodal, da »to še vedno drži«. V pridigi zlatomašniku je salezijanski inšpektor Marko Košnik dejal: »Takrat je bil to program. Sedaj je to uresničeno življenje ... z željo v srcu, da bi tvoje pričevanje življenja postalo vabljivo za mlade generaci-

je. Ne da bi samo občudovali, ampak da bi sledili tvojemu zgledu življenja«. Za zgled duhovništva, ki ga označujejo Izaijeve besede pripravljenosti in predanosti: »Tukaj sem, pošlji mene ...« se je zlatomašniku zahvalil tudi domači župnik Jakob Trček, ki je poskrbel za lepo zlatomašno slovesnost.

Zlatomašnik pa je Šentruperčanom namenil naslednje sporočilo: »Dragi Šentruperčani, bodimo ponosni na svoje korenine, na vero, ki smo jo prejeli od

svojih prednikov, prav tako pa tudi ponosni, da se je Gospod večkrat ozrl na posamezne družine, iz katerih so vzkliili novi duhovniški in redovniški poklici.«

Iz Šentruperta je izšlo že veliko duhovniških in redovniških poklicev in trenutno je po svetu kar sedem salezijancev iz Šentruperta, izjemen dar v »zakladnico dobrote in ljubezni«, s kakršnim se ne ponaša veliko slovenskih krajev.

joze.uhan@telemach.net

POSLOVILI SO SE

- Ivan Jerovšek
- Veronika Zgonc
- Ljudmila Jakoš
- Marko Uhan
- Franc Cugelj
- Tatjana Vranešič
- Stanislav Rugelj
- Janez Umek
- Jožica Zupančič
- Terezija Koren

ZAHVALA

Zapustil nas je Marko Uhan, od rojstva zvesti Šentrupertčan, mnogim poznan kot izjemen tapetnik, ki je bil kos še tako zahtevnim izdelkom in željam strank.

Hvala vsem, ki ste se od njega poslovili s spoštovanjem in iskrenimi čustvi.

domači

Uskovnica

Notranjost koče na Uskovnici je popolnoma prenovljena in mi smo bili druga skupina, ki je lahko ves teden uživala v neokrnjeni naravi in v novi uskovniški čarobni preobleki.

Starejši in mlajši smo skupaj uživali v pohodih, sprehodih, skrivanju, igranju družabnih iger, nabiranju zdravilnih rožic, veselih večerih itd.

Posebno vzdušje, ki smo ga čutili, lahko da samo Uskovnica.

Ankaran

Navdušenje nad morjem je precenjeno, je izjavila udeleženka, ki ji je slana voda kvarila frizuro in okus v ustih. Kljub temu je bilo prijetno in zabavno. Tudi župnik je ugotovil, da so kalamari na žaru dobri, ne morejo pa se pri-

merjati s hrano, ki so jo z vso skrbnostjo pripravljale gospa Vilma in njene pomočnice.

Tokratne počitnice v Ankaranu so bile malo drugačne kot običajno, saj so imeli animatorji tudi "intenzivno" pripravo na Oratorij. V sklopu salezijanskega mladinskega gibanja so namreč imeli šolo za animatorje, ki jo vodijo posebej usposobljeni trenerji.

Kopanje ni bilo zasenčeno z drugimi stvarmi, saj je bilo tako vroče, da se je bilo treba ohladiti v morju. Tudi sončenje in lenarjenje na pomolu je imelo svoj čar, skratka en teden je bil eden od pomolov naš, družine in mlajši pa so se skupaj z župnikom vsidrali pod borovce in se skrivali pred soncem.

Ob večerih pa so prišle na vrsto karte, ki so mnogim pobrale spanec. Nekateri so ugotovili, da so noči celo prekratke. Če pa potegnemo črto pod vse, kar smo doživeli v enem tednu, lahko opišemo tudi z eno besedo – fantastično.

Začetek verouka

S strahom, ali bo letos lahko verouk vse leto ali ne, smo se priporočili Bogu pri veroučni sv. maši. Zaradi obnove prezbiterija je bilo kar težko najti varen prostor z razdaljo v cerkvi.

Po maši je potekal lov za zlato ribico, ki je bil letos malo drugačen. Namesto iger so morali otroci uloviti vsaj deset na papir narisanih ribic, ki so bile stresene med otroke iz 50 metrske višine, nato so jih zamenjali za prave ribice.

Če se bomo obnašali zaščitniško, varno in odgovorno, nam morda celo uspe veroučno leto preživeti v razredih in ne pred računalniki in ekrani.

Obnove v župniji

Lahko bi rekli, začelo se. Dolgo je bilo načrtovano sedaj pa ste lahko opazili ob zvoniku postavljeni gradbeni oder. Začela so se obnovitvena dela na zvoniku fasade in vseh kamnitih del na fasadi. Stroške v celoti krije g. Jože Anderlič. Naj mu Gospod povrne s svojo milostjo za vse dobro, kar je že in še bo naredil v naši župniji. Vključite ga kdaj tudi v osebno molitev.

Obnovitvena dela potekajo tudi na Vihru. Začeli so že polagati nove kamnite tlake. To investicijo v celoti krije g. Marjan Bartolj. Tudi nanj kličem s hvaležnostjo Božje blagoslova.

Začela so se tudi obnovitvena dela v notranjosti cerkve. V prvi fazi je predvidena obnova prezbiterija, Barbove lože in odprtje grobnice. V ta namen je sredstva daroval g. Janez Zidar – naj mu Bog poplača za njegovo odpoved in vero. Če bodo preko različnih darov prišla še kakšna sredstva, bomo obnovo nadaljevali tudi v drugem, spodnjem delu cerkve.

Obnova sten in odstranitev lesenega opaža se bo začela tudi na Cirkniku – za to denar zbiramo s pomočjo nedeljskih nabirk in razpisa za kulturno dediščino Občine Sevnica.

Konec septembra ali začetek oktobra pa bo dobila končno obliko tudi okolica župnišča – asfaltacija.

Kot vidite, bo veliko materialnega dela, a ne smemo pozabiti na duhovnost. Zelo pomembno je, da rastemo v zrele duhovne osebnosti, k temu pa pripomorejo molitev, duhovno branje in povezanost z Bogom.

J. Trček

Oratorij 2021

Tako kot vsako leto je bil tudi letos v Šentrupertu Oratorij. Skozi zgodbo in molitve smo spoznali blaženega Carla Acutisa, ki je pri 15 letih umrl za levkemijo. Bil je računalniški genij, ki so ga zaradi globokega odnosa z Bogom, dobrotelnosti in čudežev po njegovi smrti, 10. oktobra 2020, razglasili za blaženega. Veliko pozornosti je namenjal tudi evharističnim čudežem, o katerih je naredil tudi spletno stran in razstavo.

Carlo je v življenju izrekel veliko modrih misli. Ena izmed njih je bila tudi ta, da se vsi ljudje rodimo kot originali, a mnogi umrejo kot fotokopije. Po tem citatu je tudi letošnji Oratorij dobil ime, in sicer Originalen.sem. Tudi letos smo se odpravili na bazen v Sevnico in na pohod, letos do cerkve sv. Roka, kjer smo pekli hrenovke. Cel teden smo skupaj tudi molili, peli, plesali, se igrali in se marsičesa novega naučili, npr. pobegniti iz sobe pobega, kuhati, izdelovati klobuke in celo nuditi prvo pomoč. Upamo, da se drugo leto spet vidimo in da se nam pridruži še kakšen nov prijatelj.

Oratorij je uspel tudi zaradi sponzorjev. Še posebej gre zahvala pekarni Grebenc, ki je Oratorij zalagala s kruhom

in žemljami, ter podjetju Deoton, ki je sponzoriral majice in ogromno kartona. Hvala tudi vsem manjšim donatorjem, ki ste podprli naše delo.

Ajda Krnc

Pomen gostilne v Mirnski dolini I. del

*Gostilna na svojevrsten način povezuje domačine in je nekakšen informacijski center določenega območja. Gostilna je del vsakdanjega življenja v kraju/naselju, ki ga obenem sooblikuje, hkrati pa je prostor, v katerem se (po)gosti ljudi. V Slovenskem etimološkem slovarju je navedeno, da beseda gost v latinščini (hostis)¹ pomeni 'tujec'. Nemška oblika Gast, angleška oblika guest in še nekatere oblike iz drugih jezikov so se razvile iz indoevropske oblike *ghosti-, kar je tvorba iz korena *ghos-, ki pomeni 'jesti'. »Beseda je torej prvotno označevala tistega tujca, ki mu gospodar ponudi jesti.«²*

»Gostilna je prostor, skupina prostorov ali stavba, v kateri gostijo goste. Osebe izrazi dobrodošlico, postreže s hrano in pijačo, ponekod dajejo tudi prenočišče.«³ Osnovna naloga gostilne je nudenje jedače in pijače. Že sam izraz kaže na gostoljubnost, s katero se je ukvarjal tudi Janez Bogataj, ki o njej pravi: »Če je gostoljubnost dobesedno ljubezen do gosta, je gostilna

eden od tistih prostorov, kjer naj bi bil gost te ljubezni tudi deležen. /.../ Gostilna se v razmerju do dediščine kaže tudi na področju njenega imena in zunanje označitve (izvesek, znak), v prostorski ureditvi in opremlitvi, v kulinariki in strežbi.«⁴ Gostilniška imena so bila zapisana na pročeljih hiš, na lesenih tablah ali na ometu. V različnih obdobjih so se napisi gostilniških imen

menjavali glede na politično vodstvo v posameznem obdobju. »Med značilnostmi gostilniške stavbe, ta je bila v preteklosti prepoznaven stavbni tip, so v notranjosti veža s točilnim pultom in mizo za domače pivce in gostilničarja, ena ali več gostilniških sob ali jedilnic, pogoste so bile tudi posebne sobe ali stalna omizja.«⁵

Takšna oblika se pojavlja tudi pri gostilnah v Mirnski dolini. To so bile večinoma manjše gostilne, ki so jih vodili domačini, saj jim je gostilničarstvo ob primarnem delu na kmetiji prinašalo dodaten zaslužek. V gostilni so lahko prodajali svoje vino, žganje in podobno. Zanimivi so tudi t. i. »pušelšanki«, ki so bili odprti le krajše oz. določeno obdobje v letu, največkrat nekajkrat na leto ob koncu tedna.

Ob gostilni se pogosto pojavi tudi kakšna druga dejavnost, npr. trgovina, mesarstvo, žagarstvo in mlinarstvo, marsikje je bila v delu gostilniške stavbe pošta.⁶ V večini gostiln v Mirnski dolini so delali družinski člani, druge delavce so najemali le občasno.

Na Slovenskem poznamo več tipov gostiln, ki jih delimo glede na to, komu je gostilna namenjena, kaj ponuja in zakaj se je sploh odprla. Največ je prevoznih oz. furmanskih gostiln, ki so se ob gradnji železnice sredi 19. stoletja preoblikovale v nov tip gostiln ob železniških postajah in so poleg izkazovanja gostoljubja nudile tudi prevoze z vozovi v druge predele pokrajine. Ob takšnih gostilnah so bili pogosto tudi vrtovi, na katerih so bile postavljene ute. V njihovih sencah so gostje ob poletnih mesecih čakali na vlak, na baliniščih pa balinali.

Posebne so tudi izletniške gostilne, kamor so pogosto zahajali nedeljski izletniki. Ti so se iz večjih krajev, kot so Mokronog, Mirna in Šentrupert, odpravili na nedeljski izlet v okoliške vasi. Njihova dejavnost se je razmahnila v drugi polovici 19. stoletja, ko so začele družine v mestih odhajati na nedeljska kosila z vlakom, poleg že uveljavljene vožnje s kočijo, na kosilo v predmestno ali obmestno gostilno. Za ta tip gostilne poznamo tudi izraz nedeljska gostilna.

Če so bile gostilne ob romarski poti ali blizu sejmišča, so se razvile v t. i. romarske in sejmarske gostilne (Mokronog, Vesela gora, Žalostna gora ...). V času romanja so v teh gostilnah pripravili večje količine hrane (obara, juha, golaž), poskrbeli pa so tudi za prenočevanje romarjev (na skednju, v sobah za goste ali na klopih v gostilni). Več hrane so gostilničarji pripravili tudi ob sejmskih dneh, saj so si kmetje, ki so npr. prodali ali kupili živino, v gostilni navadno privoščili tisto, česar niso jedli vsak dan. Ponudba hrane v božjepotnih gostilnah je zaživela šele od 19. stoletja naprej, saj so si dot-

Notranjost nekdanje gostilne Lamovšek na Velikem Cirkniku.

Označevalna tabla gostilne Lamovšek na Velikem Cirkniku.

lej romarji večinoma hrano prinašali s seboj. Gostilničarji so ob romanjih in sejmskih dneh postavili tudi svoje stojnice, na katerih so nudili pijačo in gostinska dejavnost ni bila omejena le na prostor gostilne.

Poseben tip gostiln se je razvil na lokacijah ob posameznih gospodarskih dejavnostih. Tako smo poznali broderske, splavarske, rudarske, tovarniške gostilne itd. Nekatere gostilne so opredeljevali gostje po svojem stanu ali pa je bil del gostilne namenjen njim. Po drugi svetovni vojni so se oblikovale kmečke in obrtniške gostilne. Od konca 19. stoletja naprej so lovske družine imele v gostilnah svoje lovske sobe, ki so bile opremljene z rogovjem in nagačenimi živalmi. Danes se oblikujejo nove socialne in profesionalne skupine prebivalstva, ki opredeljujejo nove tipe gostiln.⁷

»Nekaj posebnega so bile grajske krčme, ki so jih graščaki navadno oddali v najem proti kavciji ali na desetak. V grajskih krčmah so morali najemniki prodajati samo graščakovo vino. V času, ko je bil kmet odvisen od graščaka, je moral prav v njegovi gostilni ob svatbah in krstih zapraviti določeno vsoto denarja. Po reformah Jožefa II. so dobili podložniki nekaj več pravic in svoboščin in so začeli tu in tam odpirati vaške krčme. S tem pa so bile grajske vedno bolj prazne.«⁸

»Krčma bogati od sejmskih dni.« (Janez Trdina)⁹

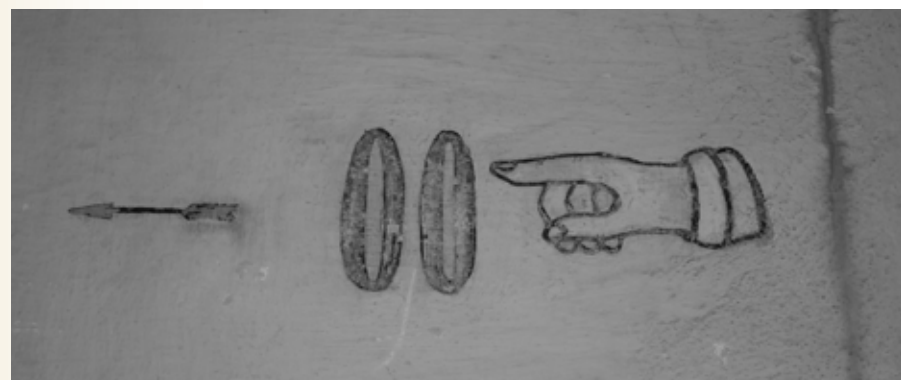
Najboljši obiskovalci gostiln so bili sejmarji, posebno v krajih, ki so imele sejmske pravice. Gostilničarjem so žepe polnili zlasti prodajalci živine in ➤

Dolžna knjiga gostilne Lamovšek na Velikem Cirkniku.

Kamnita ornamentirana ograja Kolenčeve gostilne v Mokronogu

»Ilti na 00«, Gostilna pri zgornjem Bulcu, Mokronog

drugega sejemskega blaga, kramarji in prekupevalci, mešetarji in kupci.¹⁰ »Ob takih dneh so imele »dober kup« tudi obcestne gostilne, v katerih so se na poti domov ustavljali sejmarji in že opiti nerazsodno zapravljali denar, ki so ga dobili za prodano živino in drugo blago. Teh so se skušali okoristiti razni špekulanti, da bi zastonj prišli do pijače. Kar je kmet na sejmu iztržil, je večinoma pustil pri trgovcih, na davkariji in v gostilni. Nakupil si je predvsem blaga, da je za zimo skromno oblekel svojo družino, in svinjskega usnja, da mu je domači čevljar po meri napravil čevlje. Seveda se na sejmu ni odrekel okrepčilu v gostilni, saj je bila navada, da so dobro kupčijo zalili.«¹¹

Gostilničar je moral poskrbeti tudi za zabavo svojih gostov. Gostom so bili zelo pomembni tudi gostilničarjev značaj, humor, pripadnost določenemu gostu in podobno. Pozoren opazovalec in pogost obiskovalec gostiln Janez Trdina je zapisal, da »krčmarju pomagata vino, če ne vino, dobra

volja, če ne dobra volja, lepa dekleta, če ne dekleta, muzika, petje in ples, pa dolg-čas, ko mu ne pomaga dolg-čas, je izgubljen, tak naj sname smrekovo vejico in prime spet za matiko.«¹² In nadaljeval: »Samo zaradi lakote in žeje gre Slovenec malokedaj v krčmo, žene ga tje hrepenenje po zabavi, po društvu v zavezi. Krčmar in krčmarica morata se pogovorov redno udeleževati in pivce kratkočasiti. Če to razumeta, sreča za njiju, s tem pripomočkom se najpred obogati, kratkočasnemu krčmarju opusti se vsaka surovost in napaka, pustemu pa se graja še vino, ko bi bilo najboljšje.«¹³

Znano je, da je bil družbeni položaj gostilničarja ponavadi boljši od finančnega. Marsikateri gostilničar je bil tudi mestni ali vaški mogotec, tudi župan, občinski odbornik, porotnik ali celo poslanec. Njegov družbeni položaj, dobre gmotne razmere in primerna razgledanost so pripomogli, da je svoje otroke lahko šolal in jim omogočil boljše življenje.

Dediščina gostilničarstva v Mirnski dolini je zelo bogata tako glede ponudbe in družabnega življenja v gostilnah kot tudi stavbne podobe in ponudbe, ki so oblikovali gostilne. V preteklosti je bilo v Mirnski dolini veliko več gostiln, kot jih je danes, vsaka je morala biti posebna in si pridobiti stalne goste. Navadno so gostilne slovele po različnih hišnih specialitetah ali po živahnem družabnem življenju.

besedilo in fotografije:
Alenka Stražišar Lamovšek

Besedilo je povzeto iz knjige
Hiša Druženja, 2021

Opombe:

1. Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997, str. 152.
2. Prav tam.
3. Gostilna, Janez Bogataj in Damjan Ovsec, Slovenski etnološki leksikon, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, str. 153.
4. Janez Bogataj, Sto srečanj z dediščino na Slovenskem, Ljubljana: Prešernova družba, 1992, str. 208.
5. Gostilna, Janez Bogataj in Damjan Ovsec, Slovenski etnološki leksikon, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004, str. 153.
6. Prav tam, str. 154.
7. Janez Bogataj, Naše gostilne: izbranih 52 na Slovenskem, Ljubljana: Kmečki glas, 1997, str. 11.
8. Slavka Ložar, Stare gostilne in gostilničarji v novomeški občini, Novo mesto: Dolenjska založba, 1991, str. 11.
9. Janez Trdina, Prigode in opombe, zapisna knjižica 23, 1878, str. 4 (povzeto po: Ložar, Stare gostilne, str. 10).
10. Slavka Ložar, Stare gostilne in gostilničarji v novomeški občini, Novo mesto: Dolenjska založba, 1991, str. 11.
11. Prav tam, str. 12.
12. Janez Trdina, Prigode in opombe 1878, zapisna knjižica 24, str. 16.
13. Janez Trdina, Prigode in opombe 1878, zapisna knjižica 24, str. 16.

Recepti iz Šentruperta: jesen bogata s sadjem

Sadna drevesa in povečini tudi trta so bila obvezen del kmetije v Šentrupertu in njegovi okolici. Večino sadja so pojedli kar sproti, debele plodove so shranili za ozimnico, jabolka predvsem za štrudelj. Iz sadja so delali tudi razne shranke za čez zimo, pijačo, kis in žganje.

Skoraj pri vsaki hiši so sušili češplje, jabolka in hruške. Posušena jabolka so imenovali uheljni (krhlji). Kjer niso imeli sušilnic, so sadje sušili kar na krušni peči, shranjevali pa na cimpru (podstrešju). Suho sadje so jedli presno, kuhano v kompotu ali v različnih jedeh. V kompotu so bile najboljše suhe češplje, ki so nabrekli, te so najprej zmanjkale, največkrat v otroška usta. Kompot pa je bila tudi pijača otrok. Ponekod so iz češpelj in nograških breskev (vinogradniških breskev) kuhali marmelado, ki so ji rekli češpljev ali breskov zolzen, tudi zozel. Priboljšek so bili prav gotovo knedelni (cmoki), v jeseni češpljevi, izven sezone pa z marmelado. V času jabolk pa je bil na mizi večkrat štrudelj, poleti v času mlačve in prvih jabolk je bil poslastica za mlatiče.

Štrudelj (jabolčni zavitek)

SESTAVINE:

Za vlečeno testo: moka, mlačna voda, sol, po želji jajce, olje

Za nadev: domača sladka ali pregreta smetana, jajce, jabolka, sladkor, cimet, puter

PRIPRAVA:

Vlečeno testo za štrudelj umesimo iz moke, mlačne vode in soli, lahko mu dodamo tudi jajce, po potrebi dodajamo mlačno vodo. Testo lahko razdelimo na manjše hlebčke, jih položimo na krožnik, naoljimo in pustimo počivati. Jabolka olupimo in naribamo. Hlebček vlečenega testa damo na sredino mize na pomokan tištah (prt). Z vajlarjem (valjarjem) ga potovkljamo, da se pozneje ne trga, malo razvaljamo, nato pa z rokami raztegnemo (razvlečemo) na vse konce. Paziti moramo, da se testo ne trga. Rob obrežemo in zavržemo. Testo namažemo s putrom, s smetano, ki smo ji dodali jajce, posujemo z naribanimi jabolki ter sladkorjem in cimetom. Po dolžini primemo prt in ga s privzdigovanjem zvijemo v štrudelj. Razrežemo ga na dolžino pekača ter položimo v pekač. Pečemo približno eno uro, da se rjava zapeče. Pečen štrudelj lahko posujemo s sladkorjem v prahu.

Zolzen ali zojzel (marmelada)

SESTAVINE:

češplje ali nograške (vinogradniške) breskve, sladkor

PRIPRAVA:

Iz češpelj ali nograških (vinogradniških) breskev lahko skuhamo češpljevo ali breskovo marmelado, imenovano zolzen ali zojzel. Izkoščičeno in očiščeno sadje več ur počasi kuhamo v kastrolu (večji posodi), najbolje kar na šporhetu (štedilniku na drva). Češplje kuhamo skupaj z lupino. Ko dobimo primer-no gosto maso, dodamo sladkor po okusu, še malo pokuhamo in napolnimo čiste kozarce ter zapremo. Češpljev zolzen lahko damo na duršlak (cedilo) in prepasiramo, tako da odstranimo lupino. Nato dodamo sladkor, še pokuhamo, napolnimo čiste kozarce in zapremo. Taka marmelada je primerna kot namaz na kruhu ali pa z njo napolnimo knedelne (cmoke).

Češpljevi knedelni ali knedelni z marmelado (cmoki)

SESTAVINE:

80 dag olupljenega krompirja, voda, sol, 5–7 dag putra (surovega masla), 40 dag moko, 2 jajci, češplje ali marmelada, maščoba, drobtine, voda

PRIPRAVA:

Skuhamo na kose narezan krompir, bolje malo manj kot preveč, ga odcedimo in spasiramo s pasirko (pripomoček za tlačanje krompirja). V vroč krompir damo puter in posolimo; puter skrijemo med krompir, da se lepo stopi. Vse skupaj pustimo, da se ohladi. Nato dodamo dve razžvrkljani jajci in moko. Na hitro ugnemo mehko testo, naredimo kroglice, jih sploščimo, na njih položimo češplje ali marmelado in zvijemo v knedel (cmok). Kuhamo jih v vreli vodi 20–25 minut. Vmes jih obrnemo. Postrežemo oblite z maščobi popraženimi drobtinami.

Iz istega testa lahko oblikujemo svaljke, jih skuhamo in zabelimo s popraženimi drobtinami.

Dajem kri, kaj pa ti?

Hvala vsem krvodajalcem, da ste se ponovno odločili in darovali kri. Avgusta smo organizirali že tretjo letošnjo terensko krvodajalsko akcijo – tokrat se je udeležilo 343 krvodajalcev.

Darovanje krvi je ena najplemenitejših oblik pomoči sočloveku. Zato vabimo vse, da se opogumite za to altruistično dejanje in se udeležite naslednje krvodajalske akcije.

Katja Strmole, RKS-OZ Trebnje

Novo šolsko leto, novi izzivi

Jesen že počasi trka na naša vrata in oznanja, da smo že zakorakali v novo šolsko leto. Kakšno, bo pokazal čas. Septembra in oktobra potekajo vpisi v srednješolske programe s področja ekonomije, trgovine, gostinstva in predšolske vzgoje.

5. oktobra 2021 ob 9. uri bomo zakorakali v novo študijsko leto Univerze za tretje življenjsko obdobje Trebnje (UTŽO). Otvoritev bo tokrat v Kulturnem domu Mirna. Od oktobra se bomo tako s člani srečevali na torkovih predavanjih in krožkih, tudi v Šentrupertu.

Številni brezplačni programi, ki jih sofinancirata Evropski socialni sklad in Republika Slovenija, s področja računalništva in spoznavanja novosti digitalnih tehnologij, tečaji tujih jezikov in programi za osebno rast so namenjeni starejšim od 45 let, potekajo v okviru projekta Pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc 2018-2022.

Vas zanima? Pokličite v Svetovalno središče CIK Trebnje na 07 34 82 108 ali 031 745 575 in z veseljem vam bomo svetovali. Informiranje in svetovanje je za udeležence brezplačno, saj ju so-

financirata Evropski socialni sklad in Republika Slovenija.

Ker se razmere trenutno skoraj tedensko spreminjajo, za točne informacije o naši ponudbi spremljajte

našo spletno stran www.ciktrebnje.si ali nas spremljajte na CIK Facebook strani.

Tanja Vrčkovnik

Foto: otvoritev UTŽO 2020, Galaksija Trebnje, arhiv CIK Trebnje

Galerijska paleta

V jubilejnem letu, ko Galerija likovnih samorastnikov Trebnje praznuje 50 let, smo odprli že dve razstavi, junija pa je bil 54. Mednarodni tabor likovnih samorastnikov Trebnje, ki se ga je udeležilo pet umetnikov iz petih različnih držav. Vse do 26. septembra 2021 vas vabimo na ogled aktualnečasne razstave Matija Skurjeni, Sanje in nadrealistične slike. Razstava, na kateri si lahko ogledate 31 del, je nastala v sodelovanju z Muzejem Matija Skurjeni iz Zaprešića, Hrvaška.

Od 28. oktobra 2021 pa bo naše prostore krasila mednarodna razstava, na kateri bodo predstavljena najpomembnejša dela šestih tujih muzejev, ki se že desetletja posvečajo naivni in samorastniški umetnosti, jo sistematično zbirajo, proučujejo, razstavljajo in promovirajo.

Razstava bo najbolj barvita, slikovita in mogočna predstavitev tujih avtorjev naivne in samorastniške umetnosti v samostojni Sloveniji.

Vabimo vas, da nas obiščete.

Andrejka Vabič Nose

Foto: Tomaž Grdin

Varna pot v šolo in domov

Z novim šolskim letom so se v šolske klopi in na ceste vrnili otroci in mladoletniki, ki spadajo v t. i. skupino šibkejših prometnih udeležencev, ki so tudi zelo nepredvidljivi. Nekateri prvič stopajo na šolske poti, nekateri ne zmorejo pravilno oceniti hitrosti in oddaljenosti bližajočega se vozila, zato moramo za njihovo varnost poskrbeti predvsem drugi udeleženci v cestnem prometu, zlasti vozniki.

Starši, pripravite otroke za varno udeležbo v cestnem prometu, vozniki pa vozite previdno in počasi, zlasti v bližini šol in vrtcev.

Sprememba zakonodaje v cestnem prometu

11. avgusta je v veljavo stopil Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravilih cestnega prometa (ZPrCP-F), ki uvaja nekaj pomembnih novosti, med drugim:

- strožje sankcioniranje uporabe mobilnega telefona med vožnjo (globa 250 evrov in 3 kazenske točke, za udeležence v prometu, ki ne potrebujejo voznškega dovoljenja, globa 120 evrov);
- vozniki lahkih motornih vozil (električnih skirojev) morajo voziti po kolesarskem pasu, kolesarski stezi ali ko-

lesarski poti. Kjer teh prometnih površin ni ali niso prevozne, lahko vozijo ob desnem robu smernega vozišča ceste v naselju, kjer je najvišja dovoljena hitrost omejena do 50 km/h. Obvezna je tudi zaščitna čelada do 18. leta starosti;

- sprememba meje za uporabo zadrževalnih sistemov otrok (med vožnjo v motornem vozilu z vgrajenim zadrževalnim sistemom mora biti otrok, manjši od 140 cm ali lažji od 36 kg, zavarovan z zadrževalnim sistemom, ki je primeren fizičnim lastnostim otroka).

Preventivni nasveti pri delu v vinogradu, polju, sadovnjaku in vlomi v vozila

V prvih dneh jeseni občani intenzivno začnemo z razni-

mi gospodarskimi deli, deli v vinogradih, na poljih in v sadovnjakih. Ker smo policisti v preteklih letih ravno v tem času beležili večje število kaznivih dejanj vlomov v vozila, tatvin iz vozil in vlomov v vikende oz. stanovanjske hiše, občane opozarjamo predvsem na naslednja samozaščitna ravnanja:

- Iz vozila vedno izvlecite kontaktne ključke, zaprite vsa okna in vrata ter zaklenite vozilo. Pri tem ne pozabite na prtljažnik.
- V vozilu ne puščajte vrednejših predmetov, kot so denarnice, kreditne kartice, torbice, kovčki, jakne in

podobno. Ti predmeti privabljajo tatove in povečujejo verjetnost, da bo vlomljeno ravno v vaše vozilo.

- Ko izvajate razna dela, ne puščajte objektov odklenjenih niti za krajši čas.

Suzana Kostrevc, vodja policijskega okoliša

Razpis za podukrep 6.3 - Pomoč za zagon dejavnosti, namenjene razvoju majhnih kmetij

Oddaja vlog na javni razpis bo možna od 27. septembra do vključno 16. decembra 2021 do 13:59. Višina podpore je 5.000 EUR, izplačana bo v dveh obrokih.

Upravičenci do podpore so majhne kmetije, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- v letu 2021 so vložile zbirno vlogo;
- glede na zbirno vlogo iz leta 2021 imajo v upravljanju najmanj 1,5 ha in manj kot 6 ha primerljivih kmetijskih površin (PKP), kar npr. pomeni 3–11,99 ha trajnih travnikov, 1,5–5,99 ha njivskih površin ali 0,37–1,5 ha vinogradov;
- glede na podatke iz evidence rejnih živali iz leta 2021 redijo vsaj 1,5 glav velike živine (GVŽ) in manj kot 15 GVŽ;
- zagotavljajo obtežbo s travojedimi živalmi v obsegu 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja;
- pogoja glede obsega GVŽ in obtežbe s travojedimi živalmi ni treba izpolnjevati kmetijam, katerih površine trajnih nasadov (rabe: I211 - vinograd, I212 - matičnjak, I221 - intenzivni sadovnjak, I230 - oljčnik, I160 - hmeljišče, I240 - ostali trajni nasadi) predstavljajo več kot 50 % kmetijskih zemljišč v upravljanju;
- kmetijsko gospodarstvo mora biti razvrščeno v OMD;
- vlogi na javni razpis je treba priložiti enostaven poslovni načrt za obdobje treh let, v katerem je treba izbrati vsaj en cilj;
- kmetiji še ni bila dodeljena podpora iz naslova tega podukrepa v prvih dveh javnih razpisih.

Upravičenec, ki mu bo izdana odločba o pravici do sredstev, bo moral izpolniti naslednje bistvene obveznosti:

- cilje iz poslovnega načrta bo moral izpolniti najpozneje v roku 39 mesecev po izdani odločbi, poslovni načrt pa se bo moral začeti izvajati najkasneje v 9 mesecih po izdaji odločbe;
- do vložitve zahtevka za izplačilo drugega obroka podpore (2025) ne bo smel zmanjšati obsega PKP za več kot 10 odstotkov, pri čemer obseg PKP ne sme biti manjši od 1,5 PKP;
- v koledarskem letu pred vložitvijo zahtevka za izplačilo drugega obroka podpore (2024) bo moral zagotavljati povprečno letno obtežbo s travojedimi živalmi v obsegu vsaj 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja, pri čemer povprečni letni skupni obseg GVŽ ne sme biti manjši od 1,5 GVŽ;
- vsako leto bo moral oddati zbirno vlogo.

KGZS-zavod NM
Ana Moder, vodja izpostave Trebnje

Odzivnost v program Svit v prvem polletju 2021

Program SVIT je že desetletje eden izmed državnih presejalnih programov v Sloveniji, ki piše uspešno zgodbo. Prav zaradi programa SVIT se je v tem času breme raka debelega črevesa in danke, med odraslimi prebivalci Slovenije, znižalo. Pred njegovo uvedbo je bil ravno ta rak eden najpogostejših vzrokov za umrljivost pri obeh spolih.

Čeprav je epidemiološka situacija spremenila delo v primarnem zdravstvu, se izvajanje programa SVIT ves čas nadaljuje. Tako je bilo v prvem polletju letošnjega leta v naši regiji v program SVIT povabljenih 10.829 oseb, od tega 5.268 moških in 5.561 žensk. Odzivnost vabljenih po občinah prikazuje Tabela 1, iz katere je razvidno, da je na

splošno odzivnost v naši regiji dobra, odzivnost med občinami in po spolu pa se precej razlikuje.

Ženske se še naprej bolje odzivajo v program, čeprav rak debelega črevesa in danke nekoliko pogostejše prizadene ravno moški spol.

Ključno sporočilo programa SVIT je, da zgodnje odkrivanje bolezni podaljšuje tako kvaliteto kot kvaniteto življenja, zato bodimo odgovorni do lastnega zdravja in se odzovimo v program SVIT.

Doroteja Kuhar, dr.med.,
specialistka javnega zdravja, NIJZ OE Novo mesto

Tabela 1: Odzivnost vabljenih v zdravstveni regiji Novo mesto po občinah v prvem polletju 2021.

Občina	Odzivnost (%)	Odzivnost moški (%)	Odzivnost ženske (%)
Šentrupert	75,90	71,74	79,61
Mirna Peč	72,27	65,00	79,66
Šmarješke Toplice	71,54	62,60	80,62
Dolenjske Toplice	70,00	59,86	80,43
Trebnje	69,13	61,46	77,19
Novo mesto	68,29	63,66	72,28
Žužemberk	67,71	60,59	74,32
Straža	66,99	56,29	77,02
Mokronog-Trebelno	66,67	58,68	75,96
Šentjernej	65,96	56,83	74,49
Semič	65,00	60,57	70,34
Mirna	63,68	64,29	63,16
Metlika	62,54	53,04	70,57
Črnomelj	61,70	54,87	68,47
Škocjan	61,57	57,72	65,15
Krško	60,83	55,61	65,81
Kostanjevica na Krki	58,47	49,45	67,39
REGIJA NOVO MESTO	65,53	59,18	71,53

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

Nagradite svoje izdelke z znakom kakovosti Srca Slovenije

RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE

DEVELOPMENT CENTRE
OF THE HEART OF SLOVENIA

Kakovost izdelkov danes ni več le naključje ali želja ponudnika, pač pa je to potreba vsakega proizvajalca, rokodelca ali prehranskega ponudnika, ki želi biti konkurenčen in uspešen. Kolektivna blagovna znamka Srce Slovenije zagotavlja kakovost pridelkov, prehranskih in rokodelskih izdelkov ter izdelkov unikatnega in industrijskega oblikovanja z območja destinacije SRCE SLOVENIJE.

Če v Srcu Slovenije ustvarjate rokodelske izdelke oz. izdelke unikatnega in industrijskega oblikovanja ali pridelujete in predelujete prehranske izdelke, vabljeni, da kakovost vaših izdelkov preverite s prijavo na razpis za uporabo Kolektivne blagovne znamke Srce Slovenije.

Na ocenjevanje se lahko prijavite fizične osebe z dejavnostjo, nosilci kmetijskih gospodarstev in podjetja iz občin, ki zaokrožujejo območje Srca Slovenije, tudi iz občine Šentrupert. Rok za prijavo je 5. oktober 2021. Preverite razpisne pogoje na spletni strani <http://www.srce-slovenije.si/okolje>.

Dodatne informacije: rokodelski izdelki - Mija Bokal, 01 89 62 713, mija.bokal@razvoj.si, prehranski izdelki - Tina Pregel, 01 89 62 714, tina.pregel@razvoj.si.

S certifikatom Srca Slovenije se ponaša že 55 ponudnikov. Pridružite se nam tudi vi in skupaj z nami ustvarjajte uspešne zgodbe v Srcu Slovenije!

Tina Pregel, Srce Slovenije

Izdelki, nagrajeni s certifikatom kakovosti

Napovednik dogodkov

KDAJ	KAJ	KJE	ORGANIZATOR / OPOMBE
SOBOTA, 2. OKTOBER 2021, MED 8.00 IN 12.00	TRŽNICA PRED DEŽELO KOZOLCEV	PRED DEŽELO KOZOLCEV	TURISTIČNO DRUŠTVO ŠENTRUPERT
SOBOTA, 6. NOVEMBER 2021, MED 8.00 IN 12.00	TRŽNICA PRED DEŽELO KOZOLCEV	PRED DEŽELO KOZOLCEV	TURISTIČNO DRUŠTVO ŠENTRUPERT
ČETRTEK, 25. NOVEMBER 2021	NOVOLETNI BAZAR	OŠ DR. PAVLA LUNAČKA ŠENTRUPERT	OŠ. DR. PAVLA LUNAČKA ŠENTRUPERT
SOBOTA, 4. DECEMBER 2021, MED 8.00 IN 12.00	TRŽNICA PRED DEŽELO KOZOLCEV	PRED DEŽELO KOZOLCEV	TURISTIČNO DRUŠTVO ŠENTRUPERT

Izvedba dogodkov je odvisna od epidemiološkega stanja v državi in z njim povezanimi omejitvenimi ukrepi.
Vsi dogodki se bodo izvajali skladno s priporočili NIJZ in
veljavnimi ukrepi zbiranja ljudi ter zagotavljanja varnosti.

Hvala za razumevanje!

Več na www.sentrupert.si

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert – Leto: XXIII./3, jesen 2021 – USTANOVITELJICA: Občina Šentrupert, zanjo Andrej Martin Kostelec – UREDNIŠKI ODBOR: Petra Krnc Laznik, urednica, člani: Janja Jerovšek, Mateja Leban, Mojca Ramovš, Jakob Trček, dr. Jože Uhan – Avtor naslovne fotografije je Franc Pepelnak – GRAFIČNA PRIPRAVA in TISK: Piktogram d. o. o., Dobrova – Glasilo izhaja štirikrat letno - Naklada: 1050 izvodov – Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno.

Prispevke za jesensko številko časopisa pošljite do četrтка, 2. decembra 2021, na e-naslov glasilo@sentrupert.si. Priporočena dolžina je 1500 znakov s presledki vred. Fotografijo dodajte posebej, ne prilepljeno v word, ampak kot priponko vsaj velikosti 1024x***. Pripišite avtorja prispevka in fotografije. Uredništvo si pridržuje pravico od krajšanja in lektoriranja besedil. Anonimnih in ne več aktualnih prispevkov ne bomo objavili. V glasilu objavljeni prispevki izražajo stališče avtorja in ne uredništva.